

Koevoet

Derde jaargang nr. 11, mei 2003

Kakelvers uit eigen nest: "NEDERigLAND staat op!" U óók weer?

Iedereen die ons zijn mailadres ooit heeft opgegeven, weet dat wij een nieuw initiatief zijn gestart: NEDERigLAND staat op! (zie www.nederigland.nl, of vraag een papieren versie bij ons aan). Geheel in lijn met hoe adopteer een koe ooit begon: niet schoppen, afwachten of in onmacht vervallen, maar gewoon: zelf de bal oppakken. Waarbij de menselijke maat weer telt. Tóen ging het om de landbouw, nú om de politiek, in het bijzonder om de tweede kamerl. Om samen partij-overstijgend, vernieuwend, vanuit verbinding en verduurzaming, te werken aan thema's als onderwijs, veiligheid, landbouw en zorg. Vanuit de diepe wens: hoe kunnen we met elkaar de wereld een beetje mooier maken, mooier achterlaten dan dat we haar gekregen hebben? Een mooie uitdaging, maar niet zo gemakkelijk in te vullen.

Want de praktijk is nu eenmaal onvolmaakt. Om maar weer dichtbij de landbouw te blijven, waar de vogelpest nog niet is bedwongen. Waar minister Veerman heeft besloten om 'hobby'-kippen" (wat een term, het gaat wèl om dieren die nog voor onze hobby mogen leven naar hun aard: scharrelen en eieren geven) te laten afmaken omwille van het voortbestaan van de pluimveesector. Hoe leg je dat je kinderen en kleinkinderen uit? En dan het focussen op schuld: iedereen (hoewel: vooral het a.s. kabinet) heeft het momenteel over het aflossen van de staatsschuld. Maar dat is maar 1 vorm van schuld. Twee weken geleden, op de voorjaarsconferentie van Natuurmonumenten, sprak Minister Veerman over ecologische schuld. Daar zouden we ons zeker zo druk over moeten maken. Mooi gezegd, vond ik. Maar dat riep bij mij natuurlijk gelijk een derde "schuldvraag" op: hoe is het met de sociale schuld? Is wat we doen met boeren (en zeker met biologische boeren; want geen eerlijke prijs betalen = geen erkenning) niet een vorm van sociale schuld opbouwen? En geldt datzelfde niet voor wat we als samenleving de "hobby"-kippen en hun houders (hoeders) aandoen? Sommige hoeders hebben dit dan ook niet gepikt en hebben de minister, namens Kwak, de hobbyhaan uit Hoevelaken, een proces aangespannen. Een mooi voorbeeld van 'geen afgehakte snavel-gedrag': de passieve tolerantie doorbroken! En daarbij doet het er niet eens toe of het proces gewonnen wordt. Het wordt tijd dat meer mensen stoppen met gedogen van wat ze ervaren als aantasting van wat waardevol is, nu en in de toekomst. De economie mag toch niet zo in de individuele levenssfeer ingrijpen dat we geen hobbykippen meer mogen houden? Op 6 juni is er een manifestatie in de Rode Hoed: "Hoe passieve tolerantie te doorbreken". Voor wie werkelijk gaat (of wil gaan) staan voor zijn of haar waarheid, waardigheid. U kunt ons bellen of mailen als u hierin geïnteresseerd bent. Laten we onze focus op schuld, op welk niveau ook (economisch, ecologisch of sociaal) verleggen en ons met elkaar bewust, liefdevol en verantwoordelijk inzetten op een toekomst die er toe doet. Voor u, voor mij, en voor de aarde met al wat er op leeft. Ons aller inzet doet ertoe! En dat kan nog leuk zijn ook, zeker als je de menselijke maat en de wezenlijke ontmoeting centraal stelt. Deze Koevoet staat er ook weer vol mee. En als u wilt, sluit u zich dan ook aan als Nederiglander....

Anne Stijkel

Colofon

De Koevoet is een uitgave van 'Leef mee met de boer en adopteer een koe', een initiatief van stichting Milieubewustzijn en wordt inmiddels gesteund door 100 boeren en 1800 burgers.

Noordereinde 56, 1243 JJ 's-Graveland.

Websites: www.adopteereenkoe.nl

www.adoptacownow.org

www.milieubewustzijn.nl

E-mail: reactie@adopteereenkoe.nl

Fax: 035 - 6559360

Tel.: 035 - 6559359

Banknr. 540227013

Gangbaar, biologisch of biologisch dynamisch?

Relatie met consument telt zwaarder dan een certificaat

Nederlandse boeren krijgen nog 'n klein jaar de kans om met subsidie om te schakelen naar biologische landbouw. De minister heeft de subsidieregeling verlengd tot begin 2004.

Maar waarin verschilt biologisch nou van gangbaar? En wat is dan biologisch-dynamisch? En ecologisch? Hoe meer aanduidingen, des te lastiger het overzicht wordt.

We doen een poging om duidelijkheid te brengen.

Daarvoor steken we ons licht op bij een kenner:

Tineke van den Berg, op de stadboerderij in Almere.

'Er zijn drie manieren om een bedrijf te voeren', vertelt Tineke. 'De traditionele manier – die we dan ook gangbaar noemen – komt het meest voor.'

Daarnaast kennen we biologische bedrijven – die ook wel ecologisch worden genoemd, want deze aanduidingen worden door elkaar gebruikt. En de derde is de biologisch-dynamische bedrijfsvoering.

Een boer mag helemaal zelf uitmaken hoe hij wil werken. Alleen: hoe je het nóemt, is aan regels gebonden.'

Biologisch

'De biologische landbouw is eigenlijk ontstaan uit de onrust die op een gegeven moment ontstond rond het milieu. Ze is dan ook gebaseerd op het behoud van milieu, natuur en landschap en het welzijn van dieren. Biologische boeren gebruiken bijvoorbeeld geen kunstmest en geen chemische bestrijdingsmiddelen.'

'Je kunt voor erkenning als biologische boer in aanmerking komen als je twee jaar biologisch hebt gewerkt. Het idee daarachter is dat je zelf moet wennen aan die manier van werken, maar ook dat de grond moet 'omschakelen'. Na die twee jaar controleert de SKAL - een door de overheid erkende organisatie - of je de naam *biologische boer* mag gebruiken. Als dat zo is, krijg je het EKO-keurmerk.'

Biologisch-dynamisch

'De biologisch-dynamische (BD) landbouw bestaat al langer. Die komt voort uit de antroposofie, een levensvisie die aan het begin van de 20ste eeuw werd ontwikkeld door de filosoof Rudolf Steiner. Hij ging ervan uit dat er een samenhang is tussen plant, dier, bodem en kosmos. Aardse en kosmische krachten worden in de BD-landbouw optimaal gebruikt.'

'Om te worden erkend als biologisch-dynamische boer moet je eerst het EKO-keurmerk hebben. Je wordt dan aspirant-licentiehouders, want ook hier houden ze rekening met een omschakelperiode. Het gebruikte stro, bijvoorbeeld, moet van biologische oorsprong zijn (in de biologische boerenbedrijf mag dat nog voor 40 % van gangbare afkomst zijn). En de mest moet volledig biologisch zijn – in de biologische landbouw wordt nog veel gangbare mest gebruikt. Even terzijde: voor de

biologische landbouw worden die eisen geleidelijk aan strenger.' 'Verder mogen in de BD koeien niet onthoofd worden, net zoals kippen hun snavels mogen behouden, in tegenstelling tot de biologische landbouw.'

In het algemeen kun je stellen dat de BD-landbouw streeft naar een gemengd bedrijf-situatie, en dat dieren kunnen leven naar hun aard. Herkauwers horen bijvoorbeeld vooral ruwvoer te eten eten, en kippen graan. En kuddedieren horen in kuddes te leven.'

'Ook in de BD is er een keurmerk: het Demeter-certificaat. Dat wordt na een jaar aspirantschap toegekend door de BD-vereniging. Die kijkt daarbij niet alleen of de boer aan alle eisen voldoet, maar veel meer nog naar zijn bijdrage aan de aarde, hoe hij omgaat met dieren en land. Als hij dat op de juiste manier doet, heeft het voedsel dat hij levert een andere kwaliteit dan traditioneel geproduceerd voedsel. En dan voelen de mensen die ervan eten zich er wel bij.'

Certificaten: een dure liefhebberij

Het bezit van keurmerken is een dure aangelegenheid, vertelt Tineke

'Zeker voor een BD boer, want die moet ze allebei hebben. Naast een basisbijdrage betaal je een bedrag dat gekoppeld is aan je bedrijfsomvang. Voor ons zit dat rond de 2500 euro per jaar.'

'Het voordeel is dat je dan biologisch-dynamische producten kunt leveren aan de groothandel. Maar of je een betere prijs krijgt, is nog maar de vraag. De meeste biologisch-dynamische groenten en akkerbouwproducten die in ons land worden geteeld, worden als EKO-product verkocht – er is simpelweg te weinig vraag naar Demeter. En daarmee is de investering in het Demeter-certificaat zinloos geworden.'

'Om bij onszelf te blijven: wij laten ons BD-vee slachten door een gewone slager. Uit pure armoede, want er is geen ecologische slager binnen een half uur reisafstand. En volgens de EKO-normen mag je niet langer dan een half uur met een dier zeulen. Daardoor verliest het vlees het Demeter-keurmerk – tenzij we bij elke slachting een SKAL-keurmeester halen. Maar ja: dat kost 125 euro per keer... En om het nog duurder te maken: als ik het dan aan huis verkocht, zou ik ook nog een half procent van de omzet aan de BD-vereniging moeten afdragen. Ik heb het Demeter-merk dus maar van het vlees afgehaald.'

'Inmiddels heeft de SKAL geëist dat onze slager een EKO-licentie aanvraagt, omdat anders ook het EKO-merk van het vlees afmoet. De slager wil dat wel doen; maar de extra kosten rekent hij door aan zijn klanten.'

- Als ik dit hoor krijg ik het gevoel dat net als bij veel andere keurmerken het graaien heeft toegeslagen...

'De crux is, dat een Demetercertificaat nuttig is als je werkt voor een anonieme markt. Wanneer een consument niet kan

zien hoe een dier leeft, moet hij op het certificaat kunnen vertrouwen. Dan is die dure controleprocedure noodzaak. Zien ze daarentegen wèl hoe het vee leeft, dan kunnen ze op hun eigen waarneming afgaan. Bedrijven die aan huis verkopen en direct contact met hun klanten hebben, kunnen wat mij betreft hun Demeterlicentie en misschien zelfs hun EKO-keurmerk eraan geven. Gewoon door hun klantenvertrouwen te winnen, klanten uit te nodigen op het bedrijf. Begrijp me niet verkeerd: ik ben niet tegen keurmerken – ik heb jarenlang in de BD-licen-

tiecommissie gezeten – maar op dit moment is de investering in keurmerken vooral een kostenpost. Alleen BD geteelde tarwe levert extra geld op. En zo geweldig is de inkomenspositie van boeren nou ook weer niet dat ze kunnen zeggen “*wat zou het*”.

Meer informatie over EKO: www.skal.com, over Demeter: www.demeter-bd.nl over biologische productiemethode en productinformatie www.voedingscentrum.nl

Een weg wegwandelen?

Een nieuw stuk autoweg (tussen Marsum en Werpsterhoek) bedreigt het bedrijf van “onze” boer Jochum Rypma. En natuurlijk niet alleen zijn bedrijf maar ook de rust in het unieke open, groene en cultuurhistorische middelzeegebied rondom de Swette, in de Elfstedenroute tussen Leeuwarden en Sneek.

Op 25 mei worden hier 3 prachtige wandeltochten georganiseerd. Om te genieten nu het nog kan en om te protesteren tegen de aanleg van deze weg.

Er zijn tochten van 7, 10 en 17 km, en de wandelaars worden vermaakt/ondersteund door muzikanten, fluitende vogels en (hopelijk) de bloeiende swetteblom.

Het vertrek voor alle drie de tochten is om 13 uur bij eetcafé Jonker Sikke in Jellum (postcode 9026 BB voor degenen die een routeplanner gebruiken).

Voor meer informatie kunt u bellen met 058-2519569, 058-2519990 of 06-51244286

Je kunt tegen een kleine vergoeding je tentje opzetten bij Jochum en Wilma, op hun eigen minicamping De Swetteblom, aan het Swettepaed 3, 9025 BT Bears. Telefoon: 058-2519485, 058-2519569 of 06-20400943.

Uitnodiging

Voor een ieder, die varkens in Nederland een warm hart wil toedragen, is er een uniek project gestart:

Donateurschap in de vorm van Een Roze Aandeel !

Stichting Frank en Frij nodigt u hierbij van harte uit deel te nemen als donateur van de stichting voor 50 euro per jaar. U ontvangt hiervoor één roze aandeel op naam. Dit roze aandeel geeft u het hele jaar door vrije toegang tot het informatiecentrum en het biologisch varkensbedrijf in Wehl van Diana Saaman. Daarnaast ontvangt u jaarlijks een vleespakket en een uitnodiging op naam voor de Open Dag van *Stichting Frank en Frij*.

Stichting Frank en Frij heeft als hoofddoelstelling: het varken weer zichtbaar maken: het samenbrengen van burger en varken. Een pleidooi voor het varken in de breedste zin van het woord.

De stichting zet zich in middels het verstrekken van voorlichting en informatie in een eigen educatiecentrum; daarnaast het aan de kaak stellen van regelgeving die

nauwelijks toepasbaar is op biologische varkensbedrijven. En dit alles vanuit een locatie waar varkens een leven leiden, dat aansluit bij hun natuurlijke gedrag en behoeften. Kortom woorden én daden!

Neem ook deel aan het Roze Aandelen project en investeer in een varkensvriendelijke toekomst!

Inlichtingen en aanmeldingen:
Stichting Frank en Frij
Ringweg 4
7031 GW WEHL
Tel: 06 51 45 16 14
Fax: 0314 680 405

Een stevig gesprek in Putten

”Dus jij komt uitleggen wat de Stichting onder duurzaam verstaat?”

Dat was even schrikken: ik was naar Putten gekomen met het idee een boerderijdag te bezoeken en mee te doen aan een discussie-uurtje. Maar Aart van de Beek zette me voor het blok.

En gelijk had-ie. Want als je zó intens bezig bent om je biologische melkveebedrijf nóg groener te maken, dan doet 't zeer als ze je indelen in categorie 3. Dat zou ik dan óók wel 'ns uitgelegd willen zien.

Hij was niet de enige die dat dacht: een groot deel van zijn adoptievrienden – er waren er 45 – steunden hem van harte in zijn opvattingen. Mijn uitleg – Aart zit onder andere op het onderdeel economie nog niet groen genoeg – kalmeerde hen niet. Wie denkt StiM wel dat ze is, om te bepalen wat Aart moet verdienen?

En gelijk hebben ze natuurlijk. Hier zie je hoe goede bedoelingen van alle partijen tot misvattingen kunnen leiden. Waar het waarderingssysteem van de stichting het beste wil voor dier, milieu en boer, neemt Aart genoeg met minder. 'n Poosje. Hij heeft veel geld in zijn bedrijf gestopt en hij cijfert zichzelf daarvoor weg. Maar: hij weet precies waar hij aan toe is, en weet ook dat het beter wordt.

“En daarvoor hoef ik geen producten aan huis te verkopen –

bij mijn bedrijfsomvang zou ik per dag 500 klanten moeten hebben!”

Dan komt een indeling in categorie 3 hard aan. Vooral in je gevoel. Nou kun je in zo'n geval het oordeel van StiM negeren, zoals 'n paar adoptievrienden meenden. Te meer als het geen invloed heeft op de hoogte van het adoptiegeld. Maar dat is het gekke met emoties: je kunt ze moeilijk negeren. Al geeft het enorm veel steun wanneer je adoptievrienden als één man achter je staan, en bereid zijn om daarvoor in actie te komen bij StiM. Er moet iets aan gedáán worden. En in dit geval door StiM: dat zal niet eisen dat je na 3 jaar op 9 van de 9 onderdelen 'groen' scoort. Zeker de economische aspecten zullen minder zwaar tellen. Of het beoordelingssysteem moet veranderen, is van een andere orde. Dat is namelijk vastgesteld door adoptievrienden, boeren en Stim sámen. En nogmaals: als alleen de economische punten geel zijn, is categorie 2 verzekerd.

Een pittige discussie, vonden zowel Aart als zijn adoptievrienden na afloop. Maar wel één die de moeite waard was. Iedereen weet nu waar hij aan toe is – en weet ook weer wat meer over de moeilijkheden in de bedrijfstak, want die zijn in de loop van het gesprek uitgebreid aan bod geweest.

En of het door de discussie komt of door de fantastische voorjaarszon doet er niet zo veel toe, maar Aart kreeg er die middag zes adoptievrienden bij!

Boerderijdag? Studiedag!

Op 5 april was ik met een 25-tal andere adoptievrienden op een open dag, tevens studiedag op de boerderij van de familie Bosgoed, in Westerwolde.

Na een gastvrije ontvangst en koffie met krentenbrood om het ijs te breken, kregen we een schat aan informatie over alles wat er bij de veehouderij komt kijken. Zoals de invloed van voeding op de melkproductie, onderzoek na de inseminatie (is de koe zwanger of niet?), en de beïnvloeding van de melkproductie door de koe na ongeveer 7 maanden 'droog' te zetten.

Daarmee wordt bedoeld dat ze geen melk meer geeft. Dat gebeurt in de natuur ook, maar dan pas later in de dracht. Na het afkalven is de melkproductie dan weer uitstekend.

Het pasgeboren kalf móet de eerste dag moedermelk – de biest – hebben, om antistoffen binnen te krijgen en vervolgens zelf te kunnen opbouwen. Gebeurt dat niet, dan gaat het kalf dood. Na de biest krijgt het gewone melk, die niet per se van de moeder hoeft te zijn.

We kregen ook informatie over verschillende soorten koeien, en over het belang van mineralen als calcium en kalium in de voeding.

In de stal wilde iedereen natuurlijk zijn 'eigen' koe zien. Maar er waren ook veel kalveren van uiteenlopende leeftijd. Mijn koe, Corrie, heeft een kalf van vier maanden – een vaars uiteraard: stierkalveren gaan alweer snel weg – en ze is al weer drachtig.

Omdat de koeien allemaal na de MKZ-crisis nieuw op de boerderij zijn gekomen, hebben ze bijna allemaal pas één kalf gehad. Een poosje na de geboorte komen deskundigen uitgebreid onderzoek doen. Daarbij worden punten gegeven voor de lichaamsbouw. Onder andere over de (inplant van de) uier. De telling loopt van 75 tot 90. Twee koeien op het bedrijf kregen 86 punten en mijn Corrie was winnares met 87 punten!

Na een heerlijke lunch kregen we nog meer informatie voorgeschoteld, en konden we naar hartelust vragen stellen. En de antwoorden waren duidelijk en begrijpelijk.

Een heerlijk bezoek - ik verheug me nu al op de volgende open dag.

L. Duyzend

Beekhoeve

Ons eerste bezoek aan de Beekhoeve

Voor Alex en mij was 29 maart een bijzondere dag: onze kennismaking met Koos, Monique en Mijke van de Beekhoeve in Kamerik, en met hun prachtige veestapel, in het bijzonder Joke 15, onze adoptiekoe. Verder hebben we Otto ontmoet en vele adoptievrienden.

Voor mezelf riep die dag nostalgische gevoelens op, omdat ik lang geleden regelmatig op een boerderij heb meegewerkt, een gemengd bedrijf met 120 melkkoeien in Zuid-Limburg. En nu kon ik me weer eens lekker uitleven in de stal, hoewel ik merkte dat ik de werkroutine miste en in een mum blaren op m'n handen had. Ik ben blijkbaar te veel stadsmens geworden.

Voor Alex, m'n zoon van vier, was het zijn eerste werkdag op een boerderij. Ik was natuurlijk benieuwd hoe zo'n ver van het platteland opgegroeide jongen zou reageren. Mijn voorgevoel dat hij zijn neus zou ophalen voor de mest bleek overbodig: hij voelde zich meteen thuis en in een natuurlijke reflex pakte hij de hooivork en begon flink mee te helpen met het vullen van de kar met stro. Hij werd zelfs zo enthousiast dat hij de volle kar zelf naar binnen wilde rijden: al duwend gleed hij uit en viel op het rooster, plat met zijn buik in de poep! Na een troost- en poetsbeurt ging hij stug verder en achteraf vond hij die vuurdoop eigenlijk wel 'cool'. Zijn besmeurde trui liet hij 's avonds trots aan zijn vader zien en hij vond het jammer dat ik de trofee uiteindelijk in de wasmachine stopte. Ikzelf vind het jammer dat ik van het moment geen foto heb gemaakt.

Er liggen veel dankbare klussen op een boerderij, maar een van de mooiste is wel het schoonvegen van de roosters. Je doet er niet alleen de koeien plezier mee, het is uit preventief oogpunt ook hard nodig. Helemaal poepvrij krijg je die roosters natuurlijk niet, maar als het meeste in de zinkput is verdwenen, kunnen de 'dames' zich weer lekker in een schoon bedje nestelen en overgaan tot herkauwen zonder dat ze steeds hoeven op te letten waar ze hun hoeven neerzetten. Het was nogal gênant dat ik bij mijn eerste bezoek al meteen een werktuig vernielde: omdat ik een beetje fanatiek tekeer ging, brak de spijker waarmee het schraapijzer aan de stok vastzat; gelukkig bleek Otto een meester te zijn in vliegensvlugge reparaties en kon het werk netjes worden afgemaakt.

We kwamen te laat en gingen te vroeg weer weg om het melken te zien, maar we waren wel getuige van de uitgelaten stemming waarin de dames vanuit de stal het weiland in huppelden. 28 maart was de eerste dag dat ze naar buiten mochten, behalve dan een groepje zwangere koeien dat intussen al was droog gezet. Zij bleven luid protesterend en verontwaardigd in de stal achter en tuurden de rest van de kudde na die langzaam uit het zicht verdween. Hun enige troost was het verse hooi dat in hun voerbak lag te dampen. Maar was dat wel een troost? Ze weten natuurlijk drommels goed hoe mals het jonge poldergras gemengd met speenkruid en madeliefjes smaakt, en anders ruiken ze het wel als de geluksvogels straks weer binnen komen.

Vóór de wandeling gaven Koos en Monique een presentatie over de bedrijfsvoering en een introductie over het thema van de dag, het afkalven. Koos vertelde van een recent bezoek van een aantal boeren aan de Beekhoeve om zich te laten informeren over de biologische aanpak, de kosten en het rendement. Een van de frappante gegevens is dat de veterinaire kosten op de Beekhoeve slechts een fractie bedragen van die in de intensieve veehouderij, waar de koeien naar de top van hun productievermogen worden gedreven en door voortdurende toppresentaties fragieler zijn qua gezondheid dan biologisch producerende koeien. Uiteraard is de melkopbrengst navenant kleiner, maar de kwaliteit is gelijk of beter. In haar inleiding over het afkalven ging Monique in op de diverse stadia in de zwangerschap van een koe en de bevalling zelf.

Monique gaf de aftrap voor de rondleiding met een gedicht over een kalvende koe, uit een bundel poëzie, geïnspireerd op leven en dood op de boerderij. Het riep bij mij de herinnering op aan Ingrid, een van de best producerende koeien in de stal waar ik zelf werkte. Ze moest op een avond bevallen en dat ging niet goed. Het kalfje lag dwars, pogingen om het in de goede positie te draaien mislukten en toen de persweeën begonnen en de touwtjes rond de pootjes werden gebonden bleek er nog steeds geen beweging in te zitten. Het kalfje bleef steken en Ingrid perste zo hard dat ze haar hele baarmoeder naar buiten perste. Het kalfje bleek al dood en langzaam zagen we ook Ingrid ons ontglippen, ze begon blauw aan te lopen door inwendige bloedingen en leed veel pijn. Het was vreselijk om een van de mooiste en meest productieve koeien van de hele veestapel zo te zien sterven...

De rondleiding begon naast de stallen: daar staat de aanplant van jonge walnotenbomen. De koeien stonden nog lekker buiten. De kinderen waren uitgelaten en hielden een wedstrijdje 'wie durft het dichtste bij de koe te komen'. Binnen werden de zwangere koeien die 'stalarrest' hadden, begroet door de adoptievrienden. Daarna liet Monique ons de speciale kraamkamer zien en beantwoordde al onze vragen. Het meest tot de verbeelding sprekende instrument was de 'bevallingskrik' voor moeilijke gevallen.

Na de rondleiding konden we nog een keuze maken uit het assortiment boerderijproducten, van appelsap tot vlees en kaas, en kregen we een fles heerlijke melk van de Beekhoeve cadeau.

Koos en Monique: heel veel dank voor deze prachtige dag en jullie gastvrijheid! We kijken uit naar een snelle en voorspoedige bevalling in mei van Joke 15, en naar ons volgende bezoek aan jullie mooie bedrijf. We zullen dan weer proberen onze handen uit de mouwen te steken.

Annelies Donners en Alex Arrouchdi

Onze boerderijdag in Almere

Eindelijk is het weer zover. Tineke van den Berg en Tom Saat hebben ons uitgenodigd voor de boerderijdag op zondag 30 maart op hun stadboerderij. Ondanks de sombere voorspellingen is het een stralende dag. Een helderblauwe lucht en een prachtige omgeving zijn ons deel.

Bij aankomst worden we opgewacht door Tineke die ons voor gaat naar de stal, waar tussen de vele koeien tientallen kalveren lopen. Door de stal lopend valt ons op hoe rustig en vredig de koeien en kalveren liggen te herkauwen, en door ons "aangehaald" willen worden.

Achter de stal ligt het sinds kort geheel geïsoleerde leslokaal voorzien van veel ramen en verwarming zodat deze educatieve ruimte het gehele jaar door te gebruiken is. Daar krijgen we koffie en thee, en een stuk heerlijk gevuld krentenbrood met roomboter.

De opkomst is hoog. Meer dan 20 mensen zijn op deze dag afgekomen, samen met een 8-tal kinderen. Ook Tycho en Roos, de kinderen van de boer en boerin zijn duidelijk aanwezig. We schuiven allemaal op de bankjes aan en luisteren naar wat Tineke ons heeft te vertellen over de koeien en stieren, over het reilen en zeilen van de Stadsboerderij. Ook vertelt ze over de suikermajslin. De biologisch geteelde mais wordt in een bedrijf bij Zeewolde "gestript" en verder verwerkt bij een groot bedrijf (zoals Hak). Het proces loopt vanwege de aanloopperiode nog niet zoals dat zou moeten, maar ze hebben goede hoop. Tijdens deze bijeenkomst schuift boer Tom nog even aan om zijn vrouw bij haar uitleg te ondersteunen.

Doordat de laatste weken het weer rustig en droog verliep hebben ze de akkers goed kunnen bewerken en inzaaien.

Op deze dag hebben we er weer een adoptievriendin bijgekregen. Sanne, die twee dagen in de week stage loopt op de boerderij, heeft de geboorte van een kalf van dichtbij mogen meemaken. Ze heeft dit kalf meteen geadopteerd. (Dat je zo'n geboorte ziet, komt maar zelden voor: de dieren redden zich namelijk helemaal zelf).

Verder vertelt Tineke dat de oude loods van golfplaten inmiddels is gesloopt, de plannen en het bouw materiaal (hout) voor de nieuwe loods er zijn, 6 maanden geleden de vergunningen zijn aangevraagd bij de gemeente, maar dat ze tot op heden nog niets hebben vernomen. Volgens de gemeente zal het nog zeker nog wel zes maanden duren. Ze hadden gehoopt om in de afgelopen winter te kunnen beginnen, maar helaas. (Eén van de adoptievrienden bood spontaan aan om bij de bouw te komen helpen. Red.)

Tineke vertelt tevens dat het Natuur- en milieucentrum "Eksternest" is begonnen met het aanleggen van een educatieve tuin aan de achterkant van het pas opgeknapt leslokaal waar wij op dat moment zitten.

De groep maakte onder leiding van Tineke een rondwandeling over het bedrijf.

Na dit informatieve samenzijn gaan we, aangetrokken door het mooie weer, de omgeving van de Stadsboerdij verkennen. We lopen naar de schaapskooi een eindje verderop waar leuke lammetjes en jonge geitjes, "bokkesprongen" maken van plezier, en waar we oog in oog staan met het grootste varken dat we ooit hebben gezien, werkelijk reusachtig. Hans vraagt zich af of het wel door dat kleine luikje naar buiten kan, maar Tineke laat hem lachend zien dat dit zeker wel mogelijk is, daar de grond buiten de stal behoorlijk is omgewoeld.

Een eindje verderop is een tweede varken te "bewonderen" dat lang niet zo groot is als het eerste. We vragen ons verwonderd af wat dit dier bezielt om in de aarde te wroeten en af en toe een stuk steen uit te spugen. Maar ja.... wij stadse mensen!

Uiteindelijk zijn wij weer terug in de stal, en iedereen wil uiteraard zijn adoptiekoe zien, dus trekt Tineke een groot boek tevoorschijn met de oormerknummers. Maar ga dan maar eens in die volle stal op zoek naar je koe of stier. Die van ons is snel gevonden, zij staat op het punt om te gaan kalven, en huist dus in een apart hoekje, maar andere... Tineke klimt over het hek met haar klompen door de koeienmest om wat nummers te "checken".

Even verderop vinden de kinderen in een hoop rode klaver nog een drietal eieren van een zwervende kip.

Al met al, was het weer een leuke en leerzame middag bij Tom en Tineke.

Martin en Hans Rykeboer

Eten – daar mag je best over nadenken

Om gezond te blijven heeft de mens zo'n vijftig verschillende mineralen nodig die hij zelf niet kan aanmaken. Waar haal je die dan? Uit de voeding, zou je denken. Maar uit onze landbouwgrond zijn veel mineralen verdwenen doordat jarenlang kunstmest is gebruikt. Die extra toegevoegde stikstof, fosfor en kalium verstoren het evenwicht in de bodem. De gewassen groeien wel, maar dat gaat ten koste van belangrijke andere mineralen. Het mineraalgehalte in aardappelen, bijvoorbeeld, is de afgelopen 20 jaar met zeventig procent gedaald. Maar het werkt naar twee kanten verkeerdt: als planten geen nuttige mineralen vinden, nemen ze zware metalen als aluminium, kwik en lood op. En sporen van bestrijdingsmiddelen.

Pasklaar antwoord

Er is een pasklare oplossing om zware metalen en bestrijdingsmiddelen te vermijden: biologische teelt. Biologische boeren gebruiken namelijk geen kunstmest, bestrijdingsmiddelen en antibiotica. Hun producten hebben dan ook doorgaans een hogere voedingswaarde – hoewel dat niet gegarandeerd is: het gaat er eerder om wat er **niet** inzit. En aangezien vaststaat dat biologische producten aanzienlijk minder cadmium, lood, aluminium en rubidium bevatten, is de grond van biologische boeren vermoedelijk rijker aan andere, nuttige mineralen.

Wat dat betreft is er een leerzame les te leren op Cuba: de

economische boycot van dat land heeft een einde gemaakt aan de industriële landbouw. Sinds de biologische landbouw het enige alternatief is, heeft de mineraalhuishouding van de landbouwgrond zich snel hersteld.

Naschrift

Praat ik de lezer biologisch eten aan? Absoluut niet. Maar eten is de belangrijkste manier om jezelf in leven te houden, en als je hecht aan leven van een redelijke kwaliteit, vind ik dat je best mag nadenken over wat je eet. En dan kun je niet om biologische bedrijfstak heen. Kijk naar diabetes, kanker, zwaarlijvigheid, hartkwalen, hoge bloeddruk – allemaal welvaartsziekten die onomstotelijk te maken hebben met onze voeding. Zou er verband zijn met de komst van de industriële landbouw? Hoe komt het anders dat bloemkool tegenwoordig nog maar half zoveel vitamine C bevat als in de jaren zestig? En hoe kan het dat tarwe rond 1900 voor 90 procent uit plantaardig eiwit bestond, en tegenwoordig nog maar voor 9 %?

Johan Tesselaar

(Dit stuk is gebaseerd op een artikel in het opinietijdschrift Ode. Dat besteedt in zijn meinummer uitgebreid aandacht aan onze voeding – en aan de mythen van de moderne landbouw. Kijk maar eens op www.ode.nl)

AEK-boer genomineerd voor stimuleringsprijs

Het ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij en de Nederlandse Voedingsmiddelen Industrie VAI reiken in 2003 voor het eerst een prijs uit om maatschappelijk verantwoord ondernemen (mvo) te stimuleren. De genomineerden zijn nu bekend. Minister Veerman zal de prijs op 26 juni aan de uiteindelijke winnaar uitreiken. De voorzitter van de VAI zal de publieksprijs uitreiken. De jury heeft meer dan 70 ingediende voorstellen beoordeeld en vijf bedrijven geselecteerd voor de eindronde.

De genomineerden zijn:

1. Agrarisch Cultuurgoed, van de familie Hupkes in Voorst. Een voorbeeldbedrijf uit de melkveehouderijsector. Het is bovendien deelnemer aan Adopteer een Koe én aan de Lokale Boer-Consumentenverbanden
2. BV Gulpener Bierbrouwerij in Gulpen, de grootste der kleine nog zelfstandige bierbrouwerijen in Nederland.
3. De Hoeve BV in Deurne, een vereniging van varkensproducenten.
4. Rijk Zwaan Zaadteelt en Zaadhandel BV in De Lier. Een zelfstandig internationaal veredelingsbedrijf van groentegewassen.
5. Telersvereniging Les Meilleurs in Oirschot. Het bedrijf teelt op duurzame wijze aardbeien.

De jury heeft bij de beoordeling vooral gelet op de toegevoegde waarde voor de *drie P's* (people, profit en planet), het draagvlak binnen de organisatie, de dialoog met de externe omgeving en het innovatieve karakter. De jury bestaat uit voorzitter Pieter Winsemius (lid Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid), José van Eijndhoven (voorzitter Erasmus Universiteit), Betty van Arenthals (vice-president MKB Nederland) en Felix Cohen (directeur Consumentenbond).

Publieksprijs

De prijsuitreiking is op 26 juni 2003 tijdens een conferentie over maatschappelijk verantwoord ondernemen in internationaal perspectief.

Ella Vogelaar (voorzitter Raad van Commissarissen Unilever) zal een inleiding houden over maatschappelijk verantwoord ondernemen en de internationale economie. Vervolgens presenteren de genomineerden hun voorstel aan het publiek. De aanwezigen kunnen hun stem uitbrengen voor de publieksprijs. Tineke Verburg treedt tijdens de conferentie opt als dagvoorzitter.

Belangstellenden voor de conferentie, die plaatsvindt in het Crowne Plaza hotel te Scheveningen, kunnen zich tot 30 mei 2003 aanmelden. Het aanmeldingsformulier en het programma van de conferentie staan op www.minlnv.nl

(Boerderij)dag in de Biesbosch

Na wat omzwervingen omdat we zo eigenwijs waren geen rou-tebeschrijving te vragen, maar dankzij het mobiele tijdperk en een geduldige gids c.q. boer kwamen we maar tien minuten te laat aan op de boerderij eh... boot waar we werden opgewacht door de familie Saarloos. Met deze boot gingen we met een groep van ongeveer 25 mensen in de Biesbosch niet op zoek naar bevers, maar naar adoptiekoeien, prachtige Schotse Hooglanders. Na een tocht door het indrukwekkende natuurgebied kwamen we aan op een van de eilanden waar Jan en Ellie Saarloos grond pachten om een uit de hand gelopen hobby, inmiddels 42 Schotse Hooglanders, te laten grazen.

Tijdens de verzorging van de inwendige mens (lekkere cake!) hield Jan een informatief praatje over het boerenbedrijf (melk-vee) en de adoptiekoeien (rundvee) in de Biesbosch, waarna iedereen verrast werd met een foto van zijn of haar adoptiekoe, inclusief lijstje. Ondanks deze foto bleef het moeilijk om, oog in oog met een groep nieuwsgierige beesten, de eigen adoptiekoe te herkennen. Dankzij de kennis van Jan van de dieren en de goede administratie van Ellie heeft iedereen toch zijn/haar adoptiekoe gezien en verschillende rolletjes kunnen volschieten.

Jammer genoeg stond onze adoptiekoe niet op dit eiland, maar op de terugweg heeft Jan (naast goede gids en boer dus ook schipper) de boot aangemeerd zodat ook wij onze Elisabeth konden bewonderen. Ze bleek moeder te zijn van een schattig wollig oranje kalfje, waarvan ik zo onder de indruk was dat ik haar gelijk heb geadopteerd. Helaas kwam aan deze middag een eind toen we weer met beide modderige benen op het vaste land stonden. Zoon Jan jr. kwam de belangstellenden een vleespakket brengen. Eén van de duurzaamheidsaspecten, het verbeteren van de afzet door een eigen verkooppunt, waar het boerenbedrijf van de familie Saarloos aan voldoet - naast bijvoorbeeld het creëren van een win-win mogelijkheid tussen rundvee en natuurbeheer en duidelijke verbondenheid van consument/adoptievrienden en boer. Ze zijn, samen met hun kinderen, enthousiast over het vee en dat kunnen en willen ze overbrengen op hun adoptievrienden. Ik heb genoten van deze zeer verzorgde, relaxte 'boerderij'-dag (nogmaals bedankt hiervoor) en kijk uit naar de volgende in september.

Mirjam Soegies
Adoptievriendin te Arnhem

Géén week van het platteland

We komen nog even terug op de week van het platteland. Die zou worden gehouden van 20 t/m 29 juni, maar hij gaat niet door. De vogelpest heeft roet in het eten gestrooid. Land- en tuinbouworganisatie LTO zegt dat hij nu mogelijk in september wordt georganiseerd.

Open dag stadsboerderij

Het is maandagmorgen 31 maart. Gisteren was het hier boerderijdag voor onze adoptievrienden en-vriendinnen. Graag willen we iedereen die er was bedanken voor het bezoek. We hebben genoten van uw belangstelling en enthousiasme. Het is elke keer weer een feestdag, waar we met veel tevredenheid en nieuwe energie op terugkijken. Door het verslag elders in deze Koevoet dat een van onze adoptievrienden maakte, kunnen ook degenen die er niet bij waren, een beetje meegenieten. Ook wordt daarin verteld van de nieuwe plannen die op deze dag gesmeed werden. Wie weet sluiten anderen zich daarbij aan. Iedereen enorm bedankt en tot ziens.

Groeten van Tom Saat en Tineke van den Berg,
Stadsboerderij Almere.

Overzicht boerderijdagen

Voor de komende tijd staan – voor zover bij ons gemeld - de volgende boerderijdagen op het programma:

- Marente Hupkes, Voorst (0575-501397): 17 mei
- Bos, Bergambacht (0182-357552) vanwege vogelpest uitgesteld tot 14 juni
- Jan en Annette Vrolijk, Oosthuizen (0299-401298): 15 juni van 14 – 16.30 uur
- Henk Hoefnagel, Beneden Leeuwen (0487-591416): 17 en 24 mei fietstochten + picknic - 21 en 22 juni open dagen
- Marlies Hermans, Beuningen (024-6774666): 22 juni open dag en boerderijdag
- Mattheus Wachter, biologische boerderij " De Wolfskuil" in De Steeg (0313-414328): 21 juni open dag
- Henk Brandsma, Bolsward (0515-572914): 21 juni open dag
- 't Ecoloar, Wythmen (0529-401306): 22 juni open dag
- Cormeyhoeve, Lont, Slootdorp (0227-602426): 21 en 22 juni open dagen

NB: bel even als u op 21 of 22 juni op bezoek wilt. Want hoewel de week van het platteland is afgelast, houdt een aantal boeren wél open dag.

Kort

De prijs van vlees is in de voorbije tien jaar met 41 % gestegen. Dat wil zeggen: voor consumenten. Voor boeren is de prijs die ze krijgen juist gedaald: met liefst 44 procent. Jan en Henriëtte Klijnjan-Sabel (adoptieboeren in Nieuw Balinge) kregen in 2002 van de slager 700 euro minder voor een koe dan in 2001. Als dat geen argument is om voortaan vlees bij de boer te kopen...

* * * * *

De Allardspolder – in de Biesbosch – wordt sinds kort gepacht door adopteer-een-koe-boer Jan Saarloos, in Drimmelen. Omdat daar veel recreanten en natuurliefhebbers komen, mogen er alleen ossen grazen. De adoptievrienden mochten namen kiezen.